

Rúa da Paz

No Ourense de Xaquín Lorenzo 'Xocas'

X. L. Méndez Ferrín

Dedícanlle a Xocas o Día das Letras Galegas e eu entro na memoria e represéntaseme o espazo no que o etnógrafo e erudito galeguista deixou pasar os mais dos días da súa vida. Era Ourense, que eu aíullo na acordanza na Rúa da Paz, onde lembro estaba a casa na que vivía o Xocas, un delgado e serio profesor de ensino privado (Colexio Cardinal Cisneros, nome de época), xusto por fronte do predio propiedade dos pais de don Ramón Otero Pedrayo e no que, alén de nacer este, viñera tamén ao mundo un naipelo Vicente Martínez-Risco e Agüero cuxos xenitores vivían arrendados aló. O Ourense máis próximo ao Xocas era este que digo.

Primeiro a comunidade católica, á que sempre pertenceu o conmemorado, que se centraba na parroquia de Santa Eufemia, en cuxa pía de batismo fomos introducidos sen nos pedir permiso tamén Xaime Quessada, Blanco Amor e máis eu na Santa Madre Igrexa. Tamén foron alí asperxidos outros meniños máis destacados ca min no mundo da cultura que perseveraron na súa fe; estes últimos, os citados Risco e Otero. Iso en primeiro lugar, porque no vivir e na fisonomía social do Ourense Antigo a pertenza a unha ou outra freguesía do centro urbano (Santo Domingos, Santa Eufemia ou a Trindade) imprimía un carácter diferente. Un psicólogo social perspicaz podería, mesmamente, percibir riscos distintivos nos ateos ou libre-pensadores ou mesmo conversos e protestantes da comunidade dirixida polo farmacéutico Carnicero na Ponte, segundo estes procedesen da demarcación de Santa Eufemia, dor da Trindade ou da de Santo Domingos.

Ourense é o universo do Xocas limitaba coa Praza do Ferro, onde se encontraba o ca-

xio de piso de Mercedes de Gracia, "A Profe" chamada por todos, na que non se rezaba nunca e na que fomos para ingreso moitos dos meus amigos e máis eu. Tamén unha minúscula bombonería cuxa dona era unha elegante señorita vella que se depilaba e pintaba as cellas con lápiz carbón: a 'Tropical'. De seguido (aínda aí debe de encontrarse) un cheiro a pemento, a alparagata castellana e a aceitunas a granel avisábanos de que pasabamos por onda 'Los serranillos', establecemento de comestíbeis que, non embarcantes a súa importancia, carecía de licencia, coma o Santorum ou os Alonsos, para expender artigos do racionamento. Xa na esquina co largo que aínda se chama de Ceano Vivas (o comandante que liderou a sublevación fascista de 1936 en Ourense), o maravilloso bazar Puga, do que dependía tamén a emisora de radio local, era o paraíso da xoguetería en días que moi poucos meniños de Ourense recibían enredos de Alcoi por Reis. Daquela non había Santa Claus nin árbores de Natal.

Logo, na rúa do Xocas, na Da Paz, estaba e

fé máis antigo da cidade, so os soportais, chamado 'La Peña', que, sendo sitio de moda no Romantismo, terminou como baiuca de drogodependentes, e mais, noutro extremo, co patín da Catedral, en cuxos baixos era o obradoiro e tenda de xoiería dos Cid. Na Praza do Ferro puxeran os liberais e os progresistas a grande fonte abacial, nacionalizada nos días de Espartero e Mendizábal na abadía de Oseira ou así, e vendíanse aprehos de labranza nos días de feira. De modo permanente, tiñan alí tenda aberta os ferralleiros vascos pasados por Taramundi, coma os Zarauza, os Vega, penso tamén os Aguirre.

Entre a Praza do Ferro e o precitado Patín da Catedral, discorría a Rúa da Paz, chamada así pola Vergara (e discorre). Esta rúa era chamada na Idade Media dos Zapateiros. Sigue aínda agora habendo alí zapatarías, unha das cales, "A de Anta" está hoxe convertida nun acolledor café.

Nos anos corenta, que foi a época en que eu, en estado cachorro, coñecín de lonxe o Xocas, na Rúa dos Zapateiros había moitas curiosidades; a primeira, a pasantía ou cole-

está o Teatro Principal, que eu vivín coma un lugar de ensoño cinematográfico, a pesares da súa decrepitude, e como un espazo máximo no que moitos meniños eramos ensaiados e alí representabamos cadros escénicos e mesmo ballets en veladas benéficas dirixidas polo señor Madriñán. Meu pai fixérame esta observación: "A Rúa da Paz foi a do señorío ourensán, até o punto en que o paseo de moda celebrábase alí, xirando a mocidade acomodada interminábelmente arriba e abaixo". Razón pola cal as acomodadas familias de Otero, Risco e Xocas escolleran a Rúa da Paz para a súa residencia.

Este cronista, cando escriba as súas memorias, se é que fai tal, dedicaralle un capítulo á Rúa da Paz de Ourense, que el recorda suxa, empobrecida, con galerías de vidros rotos e madeiras escanastradas que se abrían ao sol escaso da cidade vella sobre o Eirociño oficialmente coñecido por 'Plazuela del Cid'. Hoxe merece a pena de ser lembrada en memoria de Xocas a Rúa da Paz. E tendo presente aos patriotas da Resistencia árabe en Iraq.